

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ในเขตเทศบาลตำบลเพ จังหวัดระยอง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย และกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยว
 - 1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
 - 1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว
 - 1.3 รูปแบบของการท่องเที่ยว
 - 1.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
 - 1.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 1.6 ศักยภาพในการรองรับ
2. การท่องเที่ยวชุมชน
 - 2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชน
 - 2.2 มิติด้านการท่องเที่ยวชุมชน
 - 2.3 กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
 - 2.4 มุมมองเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย
3. การท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท
 - 3.1 ลักษณะการท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท
 - 3.2 กิจกรรมของนักท่องเที่ยว
 - 3.3 การจัดการเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
4. พฤติกรรมการท่องเที่ยว
 - 4.1 ขอบเขตของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
 - 4.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม
 - 4.3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว
5. สภาพทั่วไปและประวัติของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเพ
 - 5.1 ข้อมูลพื้นฐาน
 - 5.2 สภาพการณ์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยต่างประเทศ

6.2 งานวิจัยในประเทศ

การท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีความหมายที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของธุรกิจหรือกิจกรรม โดยมีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวดังนี้

ลยาศรี หุณทะนะเสรี (2534 : 4) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางในสถานที่ต่างๆ ด้วยความสมัครใจ มิใช่เพื่อรับจ้าง แต่เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน เพื่อการศึกษา ศาสนา กีฬาเพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนรวมถึงการประชุมสัมมนา และการเยี่ยมญาติพี่น้อง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2536 : 5) นิยามความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้หลักในการบริการ เช่น การขนส่ง การนำเที่ยว การค้างแรมและยังรวมถึงกิจกรรมการผลิตอื่นๆ จำพวก การขายสินค้าที่ระลึกต่างๆ ด้วย

จุฑามาศ ไชยสร (2536 : 11) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยที่นักเดินทางนั้นแหละคือ นักท่องเที่ยว

วรรณนา วงษ์วานิช (2539 : 7) กล่าวสรุปความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้างมิได้มีความหมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรจากแหล่งหนึ่ง ไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ความสนุก ความเพลิดเพลิน

ศิริ สามสุโพธิ์ (2543 : 10) กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ หรือ การกระทำต่อกันและกันของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านในกระบวนการดึงดูดใจและต้อนรับขับสู้ให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ

ฐิติทธิ์ ชูชาติ และคณะ (2547 : 23) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือกิจการที่บุคคลเดินทางไปยังสถานที่แห่งหนึ่งหรือสถานที่นอกบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ยกเว้นการแลกเปลี่ยนประจำวันหรือการเดินทางจากที่ทำงาน

เดวิดสัน (Davidson, 1993 : 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง คนที่ได้เดินทางออกจากบ้าน เป็นการชั่วคราว ในเวลาสั้น ไปยังสถานที่อื่น โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ และไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว และใช้ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อหาคำแนะนำ

เกิลด์เนอร์ (Goeldner, 2000 : 21) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรม ที่บุคคลเดินทางไปยังสถานที่แห่งหนึ่งหรือสถานที่นอกบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ยกเว้นการแลกเปลี่ยนประจำวันหรือการเดินทางจากที่ทำงาน

จากทรรศนะ ของนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่ท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราวของนักท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมิได้มีความสำคัญเพียงระดับภาค ระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่มีความสำคัญในระดับโลก ถึงกับมีการกำหนดในวันที่ 27 กันยายนของทุกปีเป็นวันท่องเที่ยวโลก (World Tourism Day) โดยมีองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) เป็นผู้กำหนดคำขวัญประจำปี เพื่อให้ประเทศสมาชิกทั่วโลกนำไปปฏิบัติงานเป็นแนวทางเดียวกัน ประชาคมโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมวัฒนธรรมการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศและของโลกโดยรวมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้คิดคำขวัญภาษาไทยว่า “การท่องเที่ยวสานนาอารยธรรมนำสู่สันติภาพ” ให้สอดคล้องกับ” Tourism : a Tool for Peace and Dialogue Among Civilization” อันเป็นคำขวัญของ WTO

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร ส่วนหนึ่งคือการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว นายกรัฐมนตรีพ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงมีบัญชาให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชาติ เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นที่เรียกว่าการจัดทำ Workshop ทางการท่องเที่ยวขึ้น (ลีศึก ฤทธิรงค์กุล, 2544 : 7)

ในปัจจุบันรายได้ที่เป็นเม็ดเงินจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย 9,508,623 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยวถึง 286.100 ล้านบาท อันเป็นมูลค่าสูงยิ่งในสถานะเศรษฐกิจที่กำลังวิกฤติอยู่ในปัจจุบันการเติบโตทางการท่องเที่ยวของไทยยังคงมีแนวโน้มของการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่มีหลายปัญหาใหญ่ๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวก็เช่นกันปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเริ่มเสื่อมโทรม ปัญหาการขาดการประสานงานที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนรวมทั้งขาดกลยุทธ์และยุทธวิธีทางการตลาดใหม่ๆ การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็อาจจะถึงเวลาถดถอย และอาจจะต้องสูญเสียส่วนแบ่ง

ของตลาดให้กับตลาดท่องเที่ยวอื่นๆของโลกไปอย่างน่าเสียดาย นั้นจึงเป็นที่มาของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ ขึ้นที่โรงแรมเชียงใหม่พลาซ่า จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปลายเดือนเมษายน พ.ศ.2544

จากการประชุมดังกล่าวมีผลอย่างเป็นรูปธรรมที่จะช่วยแก้ปัญหาทางการท่องเที่ยวได้หลายมาตรการด้วยกัน โดยเป้าหมายหลักคือ การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวจากเดิมอีก 50,000 ล้านบาท จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2543 ที่มีรายได้ประมาณ 286,100 ล้านบาท และยังได้กำหนดนโยบายจัดตั้งให้จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดปลอดภัยเพื่อแข่งขันกับเมืองท่องเที่ยวอย่างฮ่องกงและสิงคโปร์ อันจะทำให้เมืองท่องเที่ยวของสองเมืองสามารถเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตจาก 50,000 ล้านบาทเป็น 60,000 ล้านบาท และจังหวัดเชียงใหม่จากเดิม 30,000 ล้านบาท เป็น 50,000 ล้านบาท

สำหรับนโยบายการท่องเที่ยวเฉพาะนั้น นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และประธานกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้นโยบายการท่องเที่ยวไว้ 11 ประการ คือ (ลีลิก ฤทธิรงค์กุล. 2544 : 8)

1. ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. บริหารการท่องเที่ยวให้เกิดการกระจายด้านเศรษฐกิจไปยังชุมชนต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงกับนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีมาตรการที่ทำให้นักท่องเที่ยวพำนักอยู่นานขึ้น และใช้จ่ายต่อวันมากขึ้น
5. เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงสุขภาพ เชิงกีฬา และเชิงเกษตร
6. ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างกัน
7. เร่งรัดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวอย่างจริงจังและเข้มงวด
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีมาตรการต่างๆ ที่ทำให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น
9. สนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

10. ใช้มาตรการเชิงรุกส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายหลักที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

11. ให้มีการจัดตั้งอาสาสมัครส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำท้องถิ่น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมหาศาล ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวนั้นมีทั้ง ชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งจะต้องจ่ายเป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการ ด้านอื่นๆ และรวมค่าซื้อของฝากเป็นที่ระลึก ซึ่งเป็นผลให้เศรษฐกิจของท้องถิ่น และประเทศ โดยส่วนรวมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านของการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541 : 6 - 8) จึงได้จัดนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนซึ่งมี แนวคิดหลักว่าทำอย่างไรจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยกิจกรรม การท่องเที่ยวก็ยังสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสม่ำเสมอ และกิจการการบริการ ด้านการท่องเที่ยวยังคงมีกำไร โดยไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม บทความที่เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนแต่เดิม สรุปได้ว่า เป็นการรวมเอากรอนุรักษ์และการพัฒนามาเป็นหนึ่งเดียวกันเพราะก่อนจะมีการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาป่าไม้ มักจะนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการ เศรษฐกิจของประเทศ การทำลายป่าไม้ การถางหญ้า ถางป่า การทำเหมืองและเกษตรกรรมทั้งหมด นำมาซึ่งการแสวงหาประโยชน์ของที่ดินหลายๆ ประเทศได้เล็งเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรม หน่วยงานรับผิดชอบงานอนุรักษ์ของประเทศ คอสตาริกา (Costa Rica) ได้กล่าวว่า ถ้าเราต้องการป่า เพื่อที่จะจัดการดูแลสิ่งแรกที่ต้องทำก็คือ การนำประโยชน์ รายได้ที่ดีและแน่นอนให้แก่ชาวบ้าน ชาวบ้านไม่สามารถรู้ได้ว่า อะไรคือสิ่งที่เขาทำเพื่อการอนุรักษ์ หรือหลีกเลี่ยงความต้องการของโลก แต่เขาทำเพื่อดำรงอยู่ในทำนองเดียวกัน นิคม จารุมณี (2536 : 5 - 7) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับบทบาท และความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ
2. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศมีส่วนช่วย ในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลภาพชำระเงิน
3. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงาน สร้างอาชีพมากมายและเป็นการสร้างอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิต หัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหาร

4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรงเช่น โรงแรม กภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย ถือได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐพึงสนับสนุน

7. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตของการท่องเที่ยวจึงเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้โดยมีความยั่งยืนไม่ผันแปร

8. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภททั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การผลิตสินค้าพื้นเมือง ธุรกิจร้านอาหาร การนำชมสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ล้วนเป็นการขายบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศนั้นๆ

รูปแบบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวตามลำดับของความสำเร็จ และ สภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภทดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2555)

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco - Tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางด้านธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดย การจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุชัดว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี และ MICE (Meeting and Incentives and Conventions and Exhibitions) เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยาน พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง ชุมชนโบราณ คูเมือง ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนานรื่นรมย์บันเทิง และการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนาศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิงหรือบริเวณสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุก และสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา

6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้ เป็น เครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

ของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูล ที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจ ของนักท่องเที่ยว รวมทั้ง เป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติ ของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้าน โบราณคดี ของมนุษย์ยุคต่างๆ ที่เคยอาศัยอยู่ภายในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิก และรับประทานอาหาร เป็นต้น

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภท เกาะสามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 47 ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 235 คะแนน โดยการให้คะแนน จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความ เสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของ คะแนน น้อยที่สุด

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติ โดยมี

กิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่างๆ เป็นต้น

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตของกิจการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวอาจมีลักษณะเป็นสถานที่ที่มีความงดงาม มีบรรยากาศน่าประทับใจ เช่น หาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใส เกาะแก่งงดงาม หรือความน่าประทับใจ ความตื่นตาตื่นใจที่ได้พบเห็นประเพณีหรือเทศกาลที่ได้จัดขึ้นอย่างถูกต้องตระการตา เช่น งานประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ ที่จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ณ จุดหมายปลายทางนั้น ได้แก่ การบริการความสะดวกสบายของที่พักรวม ความบันเทิงต่างๆ ที่อาจจะได้รับ รวมถึงความเป็นมิตรไมตรีในฐานะเจ้าของบ้าน ความซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ซึ่งจะสร้างความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวกลับไปเยือนยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ อีก

3. การเข้าไปถึง (Accessibility) ความสะดวกสบายของเส้นทางคมนาคม ถนนที่เข้าถึงกว้างหรือแคบเพียงใด สามารถเข้าถึงทุกฤดูกาลหรือไม่ การจัดหาพาหนะอย่างง่ายเพียงใด ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางถึงจุดหมายเหมาะสม การปรับปรุงวิธีการในการถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่น การขึ้นชมพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี โดยกระเช้าไฟฟ้า ทำให้ข้อจำกัดในเรื่องอายุหรือสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ต้องการไปเยือนลดลง (สุทธิธ ฐชาติ, 2544 : 6)

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีองค์ประกอบดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2540)

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว โดยสามารถจัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงประเพณีต่างๆ

1.2 แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ (Scenic Attractions) ซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆของภูมิประเทศ

1.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions)

1.4 แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Specific Attractions)

2. บริการการท่องเที่ยว บริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. องค์ประกอบของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว (Tourism Components and Supply) ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ (2547 : 12) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวมี 4 ประการ

1.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environment) ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ อากาศ ภูมิอากาศ โครงสร้างทางกายภาพของพื้นที่ ลักษณะของดิน ภูมิประเทศ (Terrain) พืช (Flora) สัตว์ (Fauna) น้ำ หาดทราย ความสวยงามของธรรมชาติ ระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ฯลฯ

ความหมายของสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ สิ่งมีชีวิต และมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environment) สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ทั้งที่ธรรมชาติสร้างและมนุษย์สร้างแต่เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต (ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. 2547 : 12)

ถ้านำเรื่องสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับการท่องเที่ยว หมายความว่าสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 อย่าง ซึ่งอยู่รอบๆ ตัวนักท่องเที่ยว ต้องมีผลกระทบในทางบวกต่อนักท่องเที่ยวคือ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ไม่เกิดพิชภัยแก่นักท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานแล้วสิ่งแวดล้อมที่ดี ควรยกระดับจิตใจที่ดีงามของนักท่องเที่ยว และส่งผลดีต่อสุขภาพ ดังนั้นความพึงพอใจ จึงไม่ควรเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมประเภท อบายมุข และเกิดมลพิษ (Pollution) ในเรื่องน้ำ (Water) เสียง (Noise) อากาศ (Air) และสุนทรียภาพ (Aesthetic)

1.2 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้าง (The Built Environment) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้าง ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทางการผลิต (Infrastructure) คือ สิ่งก่อสร้างที่อยู่ในระดับพื้นดินและใต้ดิน เช่น ระบบการประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย (Sewage System) ท่อส่งแก๊สสายไฟฟ้า ระบบการระบายน้ำ (Drainage Systems) ถนน เครือข่ายการสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ในทางธุรกิจ

อาคารสิ่งก่อสร้างด้านการท่องเที่ยว (Super Structure) ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สนามบิน ท่าเรือ สถานีรถไฟ สถานีรถยนต์ ที่จอดรถ ที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก พิพิธภัณฑ์

อาคารสิ่งก่อสร้างดังกล่าว ควรสร้างให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ชีวภาพ และสังคม วัฒนธรรม ในเขตพื้นที่นั้นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวในเมืองแม่ฮ่องสอน มีทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ภูเขา ป่าไม้ ศิลปะในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม แบบไทยใหญ่ ดังนั้น การสร้างอาคารสิ่งก่อสร้าง ก็ควรคำนึงถึงความกลมกลืนกับธรรมชาติและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่น ถ้าต้องการพัฒนาเมืองดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.3 การขนส่ง (Transportation) การขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของบริการด้านการท่องเที่ยว เพราะการขนส่ง เป็นพาหนะในการนำนักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางไปสู่จุดหมาย หรือแหล่งท่องเที่ยว การขนส่ง ประกอบด้วย การขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ในรูปแบบและการบริการที่หลากหลาย

1.4 อัยาศัยไมตรีและทรัพยากรด้านวัฒนธรรม (Hospitality and Cultural Resources) อัยาศัยไมตรี เป็นการบริการที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ชื่นชม นิยมชมชอบต่อประชาชนในท้องถิ่นหรือภาคบริการ อัยาศัยไมตรี จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริการด้านการท่องเที่ยว

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย ศิลปะวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ดนตรี การฟ้อนรำ การละคร การซื้อสินค้า การกีฬา และกิจกรรมอื่นๆ สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว เพราะทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความประทับใจ ชื่นชอบ และต้องการกลับมาเยือนอีก

ผลิตภัณฑ์และบริการทั้ง 4 ประการดังกล่าว บางอย่างจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม แต่องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าว คือ สินค้าหรือบริการ ซึ่งพร้อมเสนอขายให้แก่ผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว

2. ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว

ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Product) ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และบริการต่างๆ ซึ่งจัดให้แก่นักท่องเที่ยว (ฐิติทธิ ชูชาติ และคณะ. 2547 : 15) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ

2.1 ความน่าประทับใจและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน (Destination Attractions and Environment) เช่น ความสวยงามของน้ำทะเลและหาดทราย ความงดงาม และแปลกตาของถ้ำ ความยิ่งใหญ่ หรือคุณค่าของโบราณสถาน เป็นต้น

2.2 สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของแหล่งท่องเที่ยว (Destination Facilities and Services) ในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีที่พักประเภทต่างๆ ร้านอาหารระบบการขนส่ง กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ ร้านขายของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว ศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ที่ทำการตำรวจท่องเที่ยว ฯลฯ

2.3 การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility of the Destination) ความสะดวก ความสบาย และความรวดเร็วในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้น การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการจัดสร้าง บังคับพื้นฐานการผลิต เช่น ถนนสนามบิน ทางรถไฟ ท่าเรือ ขวดยานพาหนะ ที่มีความรวดเร็วและปลอดภัยและการส่งเสริมดูแลจากรัฐบาล ในเรื่องการอำนวยความสะดวกสบายในสิ่งดังกล่าวแล้ว

2.4 ราคาที่เสนอต่อผู้บริโภค (Price of the Customer) ราคาของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทางด้านการท่องเที่ยวที่เสนอต่อผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว แตกต่างไปตามฤดูกาล เช่น ฤดูการท่องเที่ยว ราคาที่พักแพง แต่ฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวน้อย ราคาที่พักถูก นอกจากนี้ ราคายังขึ้นอยู่กับบริการ และความสะดวกสบายที่ ผู้บริโภคจะได้รับด้วย เช่น ที่พักในโรงแรมระดับ 5 ดาว ราคาย่อมแพงกว่าที่พักประเภทหอพัก หรือ เรือนแรม (Guest House)

ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ผลผลิตที่มีตัวตนสัมผัสได้ผลผลิตที่ไม่มีตัวตน คือ การบริการ และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องับผลิตภัณฑ์หรือการบริการดังกล่าวแล้ว เช่น ความน่าประทับใจของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเดินทาง จินตภาพของแหล่งท่องเที่ยว ต่างรวมกันองค์ประกอบรวมของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าด้านการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ก่อให้เกิดแรงดึงดูดใจและเกิดความประทับใจนักท่องเที่ยว (Tourist Attractions)

ฐิติทธิ ชูชาติ และคณะ (2547 : 16) ได้อธิบายว่าทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ธรรมชาติ (Nature) ก่อให้เกิดความน่าประทับใจ ในเรื่องของสถานที่ (Sites) ซึ่งหมายถึง ลักษณะทางภูมิประเทศ (Topography) เช่น ภูเขา หาดทราย ถ้ำ ฯลฯ ภูมิอากาศ (Climate) เช่น แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น ฯลฯ พื้นน้ำ (Hydrology) เช่น ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน ฯลฯ สัตว์ป่า พืช และทำเลที่ตั้ง องค์ประกอบดังกล่าวแล้ว ก่อให้เกิดเหตุการณ์ (Events) ที่น่าสนใจ และดึงดูดใจ เช่น ภูเขาไฟระเบิด การไหลของกระแสน้ำ การอพยพของสัตว์ป่า

2. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจอยู่ในลักษณะของรูปแบบและนามธรรม สถานที่น่าประทับใจทางวัฒนธรรม เช่น แหล่งก่อนประวัติศาสตร์ สถานที่สมัยประวัติศาสตร์ เช่น สนามรบ เมืองโบราณ พิพิธภัณฑฯ ฯลฯ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม กิจกรรมด้านการกีฬา และนันทนาการ

การท่องเที่ยวชุมชน

มิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน

ยูวดี นิรัตน์ตระกูล (2444 : 5 - 9) ได้นำเสนอมิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนไว้ ดังนี้

1. มิติทางด้านภูมิศาสตร์

เหตุที่ต้องใช้คำว่า การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทและการท่องเที่ยวชุมชน เพราะหากนำมิติทางภูมิศาสตร์มาวิเคราะห์จะพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดในปริมณฑลชนบท (Rural) เท่านั้น แต่หากสามารถจะเกิดในปริมณฑลเมือง (Urban) ก็ได้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากในเมืองคือ ที่รวมของชุมชนต่างๆ ดังนั้น การใช้คำนี้เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมแนวการท่องเที่ยวดังกล่าว ตัวอย่างการท่องเที่ยวชนบทในเมืองไทย เช่น การท่องเที่ยวบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวในชุมชนฝั่งธนบุรี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตที่ปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสาคร และ การศึกษาชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา

2. มิติทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนนั้นครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กว้างขวางมาก ตั้งแต่กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำ การส่องสัตว์ การพายเรือ รวมถึงกิจกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเฉพาะหมู่บ้าน เช่น การปรับปรุงอาหารพื้นเมือง การเดินรำพื้นเมือง การเดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวคำนึงถึงปัจจัยหลักในชุมชนนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นความเด่นทางด้านสภาพธรรมชาติ ประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจของชุมชน โดยการกำหนดกิจกรรมจะต้องได้รับความเห็นชอบและได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วย

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนในต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจมีทั้งการท่องเที่ยวแบบเกษตรกรรม (Agritourism) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นให้ข้อมูล เรื่องการทำเกษตรในอเมริกา การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง รวมถึงเทคโนโลยีชีวภาพ การนำพิพิธภัณฑฯ ทางเกษตร และประวัติศาสตร์ของฟาร์ม เป็นต้น

3. มิติทางการจัดการ

การจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชน ให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณของชุมชนการรักษาไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติที่สวยงาม สภาพสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้พบว่ามิติทางการจัดให้มีหลักการที่กว้าง และพิจารณาในรายละเอียดด้านการจัดการท่องเที่ยวซึ่งมีหลากหลาย อาทิ

3.1 การจัดการด้านการให้การศึกษาชุมชน ถือว่าเป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการเป้าหมาย คือ การให้ชุมชนภูมิใจในตนเองเห็นศักยภาพและตัวตนที่ดำรงอยู่ พร้อมกับสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเกิดความต้องการอนุรักษ์และดำรงความเป็นตัวตนต่อไป ซึ่งวิธีการในด้านการท่องเที่ยวชุมชนเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถจะดำเนินการได้

3.2 การจัดการด้านการให้บริการท่องเที่ยว ในด้านการให้บริการอาจดำเนินการได้ในหลายวิธี กล่าวคือการดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หรือหลายองค์กรร่วมกันดำเนินงาน

การให้บริการท่องเที่ยวไม่มีตัวแบบที่แน่นอน สามารถจะปรับได้ตามสภาพของพื้นที่ แต่จุดร่วมประการหนึ่ง คือ จะต้องสร้างให้เกิดความมีส่วนร่วมและผลประโยชน์จะต้องตกอยู่ในชุมชน

กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน (การท่องเที่ยวชุมชน. ออนไลน์. 2549) มีดังนี้

1. การกำหนดจุดขายเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

1.1 ครอบคลุมกิจกรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเกือบทุกชนิด อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2 ความเป็นชุมชนถือว่าเป็นจุดขายสำคัญที่สุด

2. ประสบการณ์จากชุมชน

2.1 เน้นที่หมู่บ้าน และชุมชน

2.2 เสนอจุดเด่นเรื่องความเป็นชุมชน อาหาร การแต่งกาย การเดินร่ำ

3. การพัฒนาสินค้า กลยุทธ์ที่ดำเนินการในชุมชน

3.1 การก่อตั้งสถาบันชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Community Institute for Sustainable Tourism : CIST) โดยสถาบันนี้กำหนดพันธกิจว่า “ก่อตั้งสถาบันเพื่อการศึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ตระหนักในเรื่องความสำคัญของผู้คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์”

3.2 การจัดตั้งศูนย์ข่าวสารท่องเที่ยวชุมชน (Community Visitor Information Center)

3.3 การจัดตั้งศูนย์การจัดธุรกิจชุมชน (Community Business Center)

3.4 การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน (Village Community Tourism Committees)

3.5 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักและอาหารรวมถึงบ้านพักส่วนตัว (Private home) โรงแรมขนาดเล็ก และเกสต์เฮาส์

3.6 กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ระดับหมู่บ้านและชุมชน

4. การก่อตั้งมูลนิธิชุมชนที่ยั่งยืนเพื่อการท่องเที่ยว (SCF : Sustainable Community Foundation Through Tourism)

มูลนิธิดังกล่าว มีการกำหนดพันธกิจ (Mission Statement) ร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงาน ตลอดจนการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และโปรแกรมการนำเที่ยว

5. การกำหนดโปรแกรมการขายที่น่าสนใจ

หลังจากที่ได้มีการจัดเตรียมการขั้นตอนต่างๆข้างต้นแล้ว การทำงานด้านการตลาดมีความสำคัญมาก สามารถนำเสนอโปรแกรมการตลาดในหลายรูปแบบ อาทิ

5.1 การก่อตั้งทีมงาน การท่องเที่ยวชุมชน

5.2 การผลิตสื่อการโฆษณา อาทิ วีดีโอ สไลด์

5.3 การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน

5.4 การจัดทำ Annual Village Trade Show

มุมมองเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย

การท่องเที่ยวชุมชน (ออนไลน์ : 2549) ในประเทศไทยพบว่าได้มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนแล้ว แต่ยังไม่กว้างขวางมากนัก เริ่มต้นน่าจะมาจากการดำเนินงานในมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการเปิดงานด้านการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับงานพัฒนาชุมชน

กระบวนการทำงานการท่องเที่ยวชุมชนของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมประกอบด้วย

1. การเลือกพื้นที่

2. การเตรียมความพร้อมของชุมชน

3. การจัดหานักท่องเที่ยว

4. การเตรียมความพร้อมของนักท่องเที่ยวก่อนลงพื้นที่

5. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

6. การสรุปและประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

นอกจากมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมแล้วยังมีความพยายามที่จะดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน โดยหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งจากการติดตามความเคลื่อนไหว พบว่า จะมุ่งเน้นจุดขายเกี่ยวกับโฮมสเตย์ คือ การพักค้างในชุมชน ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวก็จะปรับเปลี่ยนตามสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมของชุมชน

ปัจจุบันกระแสเรื่องโฮมสเตย์ (Home Stay) ได้แพร่ขยายไปอย่างรวดเร็ว เหตุผลหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเล็งเห็นผลในแง่การกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน โดยกระบวนการทำงานอาจไม่

ครบวงจร ทั้งนี้หลักคิดและปรัชญาต้องมุ่งสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ยังอยู่บนฐานเศรษฐกิจที่พึ่งพาตัวเอง แต่หากเริ่มที่โจทย์ว่าจะหารายได้เข้าสู่ชุมชน คำตอบก็อาจอยู่ที่การคาดหวังที่จำนวนคนจำนวนครั้ง ที่มากขึ้นของนักท่องเที่ยว ชุมชนจะคิดเรื่องการลงทุนเพื่อแสวงหารายได้ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความคิดที่พึ่งพาปัจจัยภายนอก ซึ่งยากที่จะควบคุม

สิ่งสำคัญและเป็นด่านแรกที่ชุมชนต้องคิด เมื่อจะดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยว คือ การสร้างให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเกิดความภูมิใจในตนเอง มีทรัพยากรที่สามารถพึ่งพาตนเองทางการผลิต และมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้ต้นทุนชุมชนที่มีอยู่

การท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท

ลักษณะการท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท

ยูวดี นิรัตน์ตระกูล (2544 : 1) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) เป็นกิจกรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินและได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน และรักษาคูณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้ประกอบด้วย

1. การสร้างบ้านเรือน
2. การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำรงชีวิต เช่น เครื่องมือจับสัตว์ อาหาร ไร่ เป็นต้น
3. การจัดทำเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับ
4. อาหารพื้นบ้านและวัฒนธรรมการกิน
5. ยารักษาโรคที่ทำจากสมุนไพร การนวดแผนโบราณ
6. ภาษาพูด หรือภาษาถิ่น
7. การแต่งกายพื้นบ้าน และชุดแต่งกายงานต่างๆ
8. ดนตรีพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน
9. ความเชื่อและประเพณีพื้นบ้าน
10. การประกอบอาชีพหลักในหมู่บ้าน

การท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท จะได้เรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน อันเป็นประสบการณ์ใหม่ของการเดินทางแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้มีโอกาสรับประทานอาหารพื้นบ้านที่ทำจำหน่ายหรือตั้งจ้องให้ทำอาหารในวันที่ไปเที่ยว ได้รู้รสชาติของอาหารพื้นบ้านและความพิเศษ คือได้ซื้อสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นของใช้ของฝากด้วย

กิจกรรมของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่สนใจ ไปเที่ยวชมวิถีชีวิตในหมู่บ้านต่างๆ นั้น มักนิยมทำกิจกรรม (ยูดี นิรัตน์ตระกูล. 2544 : 15) ดังนี้

1. ดูผลงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านประดิษฐ์เพื่อจำหน่าย
2. เลือกซื้อสินค้าของที่ระลึก
3. เดินชมสภาพบ้านเรือนตามตรอกซอกซอย สังเกตชีวิตความเป็นอยู่และภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดูการประกอบอาชีพของชาวบ้าน อาชีพหลัก อาชีพรอง ของพ่อบ้านแม่บ้าน เป็นต้น
4. สร้างสัมพันธ์ไมตรี พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้
5. ถ่ายภาพตามความสนใจ
6. เลือกรับประทานอาหารพื้นบ้านและเครื่องดื่ม ที่ชาวบ้านทำจำหน่ายในหมู่บ้าน

การจัดการเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านนั้น ประชาคมในท้องถิ่นสามารถร่วมกันจัดการด้านการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในหมู่บ้านคราวละนานๆ (ยูดี นิรัตน์ตระกูล. 2544 : 15) เช่น

1. จัดเส้นทางเดินชมในหมู่บ้าน เส้นทางนั้นเป็นทั้งเส้นทางเดินเป็นวงรอบและใช้เป็นเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว
2. ดูแลรักษาความสะอาดของหมู่บ้าน โดยคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม
3. กำหนดราคาสินค้าให้ชัดเจน ราคาเดียวกัน หากเป็นอาหารพื้นบ้านควรเข้าระบบการสร้างมาตรฐานอาหารและยา โดยแจ้งวันผลิต วันหมดอายุ หากเป็นของใช้ควรอธิบายวิธีใช้และการบำรุงรักษากำกับไว้ด้วย
4. สถานที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ควรจัดสร้างห้องสุขาที่สะอาดไว้บริการด้วย
5. มีการจัดระบบการรักษาสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม
6. อาจจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มเติมในหมู่บ้านเพื่อการสร้างงานบริการเพิ่ม ซึ่งจะทำให้รายได้เพิ่ม ทั้งนี้ต้องมีการแจ้งราคาค่าบริการไว้อย่างชัดเจน เช่น การนำชมพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของหมู่บ้าน การนั่งเรือชมหมู่บ้าน ทั้งเรือพายและเรือหางยาว การนั่งเกวียน การนั่งรถอีแต่นชมหมู่บ้าน เป็นต้น

พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตามและบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้น ได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อ

มุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งโดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุม อยู่ภายในมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

ขอบเขตของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ขอบเขตของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นไม่ได้เริ่มต้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้เริ่มซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวแต่จะเกิดขึ้นโดยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

1. ก่อนการซื้อ (Before Purchase) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางก็จะเริ่มหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง
2. เมื่อได้ตัดสินใจซื้อ (Actual Purchase) เป็นขั้นที่นักท่องเที่ยวตระหนักถึงโรงแรมที่จะพัก บริษัททัวร์ที่จะเลือกใช้บริการ บริษัทการบินที่จะอยากใช้บริการ
3. หลังการซื้อ (After Purchase) สินค้าทางการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีความซับซ้อนสูง และการซื้อขายไม่ได้สิ้นสุดทันทีเหมือนสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป แต่ยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความไว้วางใจที่มีต่อสินค้าและบริการนั้นอีกด้วย

องค์ประกอบของพฤติกรรม

นักท่องเที่ยวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ (ฉัตรยาพร เสมอใจ, 2550 : 15)

1. เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรมที่ต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรตินิยมโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยว โดยที่สภาพแวดล้อมที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ดั้งเดิม
2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะและความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัยนิยมโต้เขา ปีนหน้าผาต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่งๆ เช่น เวลา 12.00 น. เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด

เพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทางและจัดการดำเนินการล่วงหน้า การกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่งๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจจะตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบินและทำให้สนามบินจะต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมายไตร่ตรองเพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไปเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายน ปี 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าวจะต้องเกิดความผิดหวังเพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัยและอาจล้มเลิกความตั้งใจในด้านการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว

การศึกษาถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว ก็เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพอใจซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว ปฏิกริยาของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับหรือการใช้บริการทางการท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการต่างๆ ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งพอจะสรุปถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยวว่ามีขั้นตอนสำคัญอยู่ 9 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 45)

1. การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกข้อมูลการท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสาร การท่องเที่ยวเหล่านั้น เช่นจากหนังสือพิมพ์ จากนิตยสาร จากองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว จากบริษัทนำเที่ยว จากบริษัทการบิน จากญาติมิตร เป็นต้น ข้อมูลทางการท่องเที่ยวอาจเป็นข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่พัก คมนาคม ความปลอดภัย

2. ความต้องการ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคน เมื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะก่อให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวขึ้นภายในจิตใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต้องการส่งเสริมสิ่งที่ดีหรือเพิ่มรสชาติให้กับชีวิต เช่นเกิดความเบื่อหน่าย

อยากเปลี่ยนบรรยากาศต้องการเดินทางท่องเที่ยวให้เห็นสิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ เป็นต้น โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวส่วนมากต้องการไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ค่าครองชีพถูก การบริการได้มาตรฐาน มีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการท่องเที่ยว

3. สิ่งจูงใจสำคัญของนักท่องเที่ยวจะเป็นแรงกระตุ้นให้อยากท่องเที่ยวซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ประการคือ Push Factor เป็นสภาพเงื่อนไขมากระตุ้นผลักดันให้เกิดความต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจ ซ้ำซากในชีวิตประจำวันเพื่อไปท่องเที่ยว และ Pull Factor เป็นสภาพเงื่อนไขที่ดึงดูดให้ไปชมแหล่งท่องเที่ยวหรือร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งสิ่งจูงใจออกเป็น 4 ประเภทคือ

3.1 สิ่งจูงใจทางด้านกายภาพ เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการพักผ่อนทางร่างกาย และจิตใจให้สดชื่น รักษาบำรุงสุขภาพ เช่นการอาบน้ำแร่ การร่วมกิจกรรมกีฬา เป็นต้น

3.2 สิ่งจูงใจทางด้านวัฒนธรรม เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการรู้จักวัฒนธรรมของประเทศที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน รวมทั้งการดำเนินชีวิตศิลปะสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เทศกาลต่างๆ

3.3 สิ่งจูงใจทางด้านส่วนตัว เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการส่วนตัว เช่น ในการเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร การไปแสวงบุญ เป็นต้น

3.4 สิ่งจูงใจด้านสถานะภาพและชื่อเสียง เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการพัฒนากระดับตัวเองให้สูงขึ้นและสร้างชื่อเสียง เช่นการเข้าร่วมประชุม การศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น

4. การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว นับว่าเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เมื่อผู้ประสงค์จะเดินทางจากการท่องเที่ยวได้รับข้อมูลทางการท่องเที่ยวแล้วเกิดความต้องการอยากเที่ยวขึ้นอีกทั้งเกิดแรงกระตุ้นจากสิ่งจูงใจจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของแต่ละท้องถิ่น เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจว่าจะไปท่องเที่ยวที่ไหนดีที่สุด โดยคำนึงถึงการประหยัดปลอดภัย สะดวกสบายและความอภิรมย์มากที่สุดเป็นเกณฑ์ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยว อาจประกอบทั้งในลักษณะบวกหรือลบก็ได้ เช่นประเทศยุโรปมีความปลอดภัยสูง แต่ค่าใช้จ่ายสูงตามด้วยประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีเงื่อนไขการเข้าประเทศยุ่งยาก เป็นต้น จากการสำรวจปัจจัยในด้าน การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมี 8 ประการตามลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 จะไปท่องเที่ยวที่ไหน

4.2 จะไปท่องเที่ยวเมื่อไหร่

4.3 จะไปท่องเที่ยวโดยทางใด (บก เรือ อากาศ)

4.4 จะไปท่องเที่ยวกับใคร

4.5 จะไปท่องเที่ยวนานเท่าไร

4.6 จะไปท่องเที่ยวเพื่อชมอะไร

4.7 จะไปพักผ่อนในสถานที่ประเภทไหน

4.8 จะไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่กี่วัน

5. การวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว ปกติเมื่อตัดสินใจไปสถานที่ท่องเที่ยวใดก็ต้อง ศึกษาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ยิ่งถ้าไปท่องเที่ยวต่างประเทศจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ก็ต้องเตรียมเก็บเงินไว้ จึงต้องมีการวางแผนก่อน 1-2 ปี ในการวางแผนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จะต้องวางแผนค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นในการท่องเที่ยวสถานที่นั้นๆ เช่นค่าพาหนะเดินทาง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายซื้อของที่ระลึก เป็นต้น

6. การเตรียมการเดินทาง เมื่อตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่แน่นอนและมีการวางแผนค่าใช้จ่ายเรียบร้อยแล้วในขั้นนี้ผู้ที่เดินทางจะต้องเตรียมตัวในเรื่องการจองตั๋วพาหนะในการเดินทาง การจองรายการท่องเที่ยว การยืนยัน การเดินทาง จัดทำเอกสารการเดินทางเช่นหนังสือเดินทาง การอนุญาตเข้าประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเตรียมเสื้อผ้าและของใช้จำเป็นในระหว่างการเดินทาง การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนการเตรียมการเรื่องสุขภาพและภารกิจส่วนตัว

7. การเดินทางท่องเที่ยว เป็นการเดินทางออกจากบ้านเพื่อท่องเที่ยวจนกระทั่งท่องเที่ยวเสร็จแล้วเดินทางกลับถึงบ้าน โดยจะมีการประเมินผลการท่องเที่ยวเป็นระยะๆ ตามประสบการณ์ที่ได้รับเริ่มตั้งแต่ยานพาหนะที่นำเข้าไปสู่จุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนที่พัก อาหารการกิน และอื่นๆ เพื่อประเมินผลการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ว่าเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจการเดินทางในครั้งต่อไป หรืออาจจะบอกต่อให้บุคคลอื่นเดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่แห่งนี้ หรือบอกต่อคนอื่นไม่ให้มาสถานที่เที่ยวแห่งนี้

8. ประสบการณ์ท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้มีการประเมินผลการเดินทาง อาจเป็นสถานที่ สภาพแวดล้อม ผู้คน การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ก็จะได้ผลของประสบการณ์ท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

8.1 มีความพึงพอใจ เป็นประสบการณ์ทางบวกที่นักท่องเที่ยวได้รับหรือสัมผัสสิ่งต่างๆ ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นสถานที่ คน สภาพแวดล้อม การบริการและสิ่งที่จะอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวปรากฏผลการประเมินว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

8.2 ไม่มีความพึงพอใจเป็นประสบการณ์ทางลบที่นักท่องเที่ยวได้รับหรือสัมผัสสิ่งต่างๆ ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นสถานที่ คน สภาพแวดล้อม การบริการ และสิ่งที่จะอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ปรากฏผลการประเมินว่านักท่องเที่ยวไม่มีความพึงพอใจ

9. ทักษะคิดของการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะเกิดทัศนคติต่อการท่องเที่ยวครั้งนี้ ถ้าหากว่านักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวครั้งนี้ และอาจทำให้เขากลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยวมีขั้นตอนสำคัญ 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกข้อมูลการท่องเที่ยวให้แก่

นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคน 3) สิ่งจูงใจสำคัญของนักท่องเที่ยวเป็นแรงกระตุ้นให้อยากท่องเที่ยว 4) การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว 5) การวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว เมื่อตัดสินใจจะไปสถานที่ท่องเที่ยวใดก็จะต้องศึกษาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 6) การเตรียมการเดินทาง 7) การเดินทางท่องเที่ยวเป็นการเดินทางออกจากบ้านเพื่อท่องเที่ยวจนกระทั่งท่องเที่ยวเสร็จแล้วเดินทางกลับถึงบ้าน 8) ประสบการณ์ท่องเที่ยว 9) ทักษะคิดของการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวแล้วก็จะเกิดทัศนคติต่อการท่องเที่ยว

สภาพทั่วไปและประวัติของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเพ

ข้อมูลพื้นฐาน

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งอยู่ปากเหนือของถนนสุขุมวิท วัดในแนวตั้งฉากจากแนวกึ่งกลางของถนนสายนี้ตรง ก.ม.236.230 ระยะ 800 เมตร เป็นเส้นตรงขนานกับถนนดังกล่าวนี้ไปทางทิศตะวันออกถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งหลักเขตที่ 1 ระยะ 6,440 เมตร

ทิศตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองกรุน ฝั่งตะวันตกเชิงสะพานคอนกรีต ด้านใต้จากหลักเขตที่ 3 เลียบคลองกรุน ฝั่งตะวันตกไปทางทิศใต้บรรจบกับริมถนนเพ-แกลง-กรำ ปากเหนือตรงสะพานคอนกรีตเป็นที่ตั้งหลักเขตที่ 4

ทิศใต้ จากหลักเขตที่ 4 เลียบริมคลองกรุน ฝั่งทะเลตะวันตกบรรจบอ่าวเพฝั่งเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งอยู่ตรงปลายสุดของเขาแหลมหญ้าจากหลักเขตที่ 5 เลียบอ่าวเพฝั่งเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ตรงหินขาวบนเส้นแบ่งเขตตำบลเพกับตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ทิศตะวันตก จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นแบ่งตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบรรจบหลักเขตที่ 1

2. สภาพภูมิศาสตร์

ตำบลบ้านเพ เป็นที่ราบชายฝั่งผสมกับภูเขาหินแกรนิต ซึ่งอยู่ริมฝั่งทะเลของอ่าวไทย ฝั่งตะวันออกและเป็นชายฝั่งผสมหมู่เกาะ ในทะเล มีฝนตกโดยเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,500 มิลลิเมตร ช่วงมรสุมอยู่ในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน จะมีคลื่นลมแรงมาก ออกทะเลไปเที่ยวเกาะต่างๆ ไม่ได้เป็นบางครั้ง เฉลี่ยแล้วในรอบ 1 เดือน จะมีคลื่นลมแรงประมาณ 15 วัน และระหว่าง

เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม ในบางวันอาจจะมีลมมรสุมและฝนตกหนักออกทะเลไม่ได้เช่นกัน อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 29 องศาเซลเซียส อากาศร้อนที่สุดอยู่ในระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน และระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เป็นช่วงที่มีอากาศเย็นที่สุด

3. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเพที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเล มีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

ลักษณะการกระจายของพันธุ์พืชบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดจะแปรผันไปตามลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกสังคมพืชออกได้เป็น

3.1 ป่าดงดิบแล้ง เป็นสังคมพืชที่พบเป็นส่วนใหญ่ในเขตอุทยานแห่งชาติทั้งบนฝั่งและบนเกาะ บนฝั่งจะพบมากบริเวณเขาแหลมหญ้า เขาเปล็ด และเขาเทียน บนเกาะพบกระจายอยู่ทั่วไป สภาพป่าค่อนข้างโปร่ง ไม่พบไม้ขนาดใหญ่เนื่องจากได้มีการเข้าทำลายและตัดฟันไม้ ออกเป็นจำนวนมาก พันธุ์พืชที่พบได้แก่ มะนาวป่า นกนอน พลองใบใหญ่ เขลียง โมกมัน ประคู้เลือด มะเดื่อ มะกล่ำต้น ตะแบกเปลือกบาง ลาย กาสามปึก แสนคำ มะรุม มะเฒ่า มะหาด หว่า ก่อนก เข็มป่า เต่าร้าง ใฝ่ และเอื้องม้าลาย เป็นต้น

3.2 ป่าชายหาด เป็นป่าที่ปกคลุมอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลที่ดินเป็นทรายจัดน้ำทะเลท่วมไม่ถึงหรือบริเวณที่เป็นหินซิดฝั่งทะเล ดินค่อนข้างเค็ม ได้รับไอเค็มจากทะเล ต้นไม้ที่พบทั่วไป มีลักษณะเป็นพุ่ม ลำต้นคดงอและแตกกิ่งก้านมาก กิ่งสั้นใบหนาแข็ง พันธุ์พืชที่พบได้แก่ โปทะเล ข่อย ตะบัน หูกวาง สนทะเล เตยทะเล และผักนึ่งทะเล เป็นต้น

จากการสำรวจความหลากหลายของสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด พบว่า มีสัตว์ป่าที่มีกระดูกสันหลังไม่น้อยกว่า 144 ชนิด ได้แก่ กระจงหนู อีเห็นเครือ ลิงแสม กระจอกหลากสีสีแดง กระจ้อน กระจเตเหนือ ค้างคาวแม่ไก่เกาะ นกยางทะเล เขี้ยวขนกเขาชक्रา นกแอ่นตาล นกนางแอ่นบ้าน นกแซงแซวหางปลา นกแซงแซวปากกา นกเอี้ยงสาธิตา งูสิงหางลาย งูเขียวดอกหมาก ตะกวด เขี้ย ไย่ กิ้งก่าบินหัวแดง จิ้งจกหางหนาม จิ้งเหลนหลากหลาย ตุ๊กแกบ้าน คางคกบ้าน กบนา ปาดบ้าน และ อึ่งอ่างบ้าน เป็นต้น

ในส่วนของทรัพยากรใต้ทะเลจะพบแนวปะการังในบริเวณรอบเกาะเสม็ด บริเวณหมู่เกาะกุฎี และบริเวณเกาะทะลุ แนวปะการังที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงอยู่ในบริเวณหินคันนา หินอ่าวไผ่ อ่าวเจ๊ก อ่าวกิวหน้าใน เกาะจันทร์ เกาะปลายดิน เกาะกุฎี และเกาะทะลุ ความหลากหลายของสัตว์ทะเลที่พบได้แก่ ปะการังโต๊ะ ปะการังพุ่มไม้ ปะการังโขด ปะการังสมอง ปะการังเห็ด ปะการังอ่อน ปะการังถ้วยส้ม ฟองน้ำครก แผ่นหนามดำ ปลิงทะเล เต่าตนุ ดอกไม้ทะเล ปลาการ์ตูน ปลาดูสีลายแปดเส้น ปลาโนรีครีบยาว ปลาหินสมุทรหลายน้ำเงิน ปลานกแก้ว ปลานกขุนทอง

ปลาอมไข่ ปลากล้วยฟ้าหลังเหลือง ปลากะรัง ปลาสีกุน ปลาโฌง ปลานู๋ ปลากระตัก ปลาเห็ดโคน หอยมือเสือ หอยนมสาว หอยเบี้ยเล็ก หอยเต้าปูน หอยตลับ หอยหนาม ปูลม และปูใบ้และอื่นๆ

ทรัพยากรทางทะเลที่สำคัญที่สุดคือ เกาะเสม็ด ซึ่งส่วนภูมิประเทศของเกาะเสม็ด ประกอบด้วยภูเขาและเนินเขาเตี้ยๆ เช่น เขากระโจม ด้านทิศตะวันตกของเกาะมีความลาดชันมาก ส่วนด้านทิศตะวันออกมีความลาดชันน้อย และมีหาดทรายยาวต่อเนื่อง ตลอดแนวในลักษณะของอ่าวที่ต่อเนื่องกัน ทางตอนกลางของเกาะจะเป็นเนินเขาไม่สูงมากนัก มีที่ราบ ซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของราษฎรอยู่ตามริมฝั่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก บริเวณปลายแหลมด้านทิศใต้มีเกาะเล็กๆ อยู่ใกล้อีก 3 เกาะ คือ เกาะจันทร์ เกาะสันฉลาม และหินขาว นอกจากนี้ยังมีเกาะในทะเลใกล้ชายฝั่งรวม 8 เกาะ ได้แก่ เกาะปลายดิน เกาะเกล็ดฉลาม เกาะมะขาม เกาะกรวย เกาะกุฎี เกาะท้ายค้างคาว เกาะทะลุ และเกาะขี้เกลือ

4. สภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจประชาชนในตำบลเพ ประกอบด้วยอาชีพการค้าขาย การประมง การเกษตรกรรมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตจากทะเล และธุรกิจการท่องเที่ยว

4.1 การพาณิชย์กรรมและการบริการ มีธนาคารดำเนินการอยู่ 6 แห่ง คือ

- 4.1.1 ธนาคารออมสิน
- 4.1.2 ธนาคารกรุงไทย
- 4.1.3 ธนาคารกรุงเทพ
- 4.1.4 ธนาคารนครหลวงไทย
- 4.1.5 ธนาคารกสิกรไทย
- 4.1.6 ธนาคารไทยพาณิชย์

4.2 ตลาดสด จำนวน 2 แห่ง ตลาดที่สำคัญคือ ตลาด บ้านเพเป็นตลาดที่จำหน่ายอาหารสดและแห้ง เป็นจุดแวะพักของนักท่องเที่ยว ในการซื้อของฝากที่เป็นผลิตภัณฑ์จากอาหารทะเลแหล่งใหญ่ของจังหวัดระยอง

4.3 การอุตสาหกรรม โรงงานแปรรูปปลาหมึก จำนวน 5 โรงงาน

4.4 การท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ

- 4.4.1 หาดแม่รำพึง เป็นชายหาดที่อยู่ในเขตเทศบาลมีความยาว 8 กิโลเมตร
- 4.4.2 หมู่เกาะเสม็ด เป็นชายหาดที่สวยงามเป็นที่นิยมทั้งชาวไทย และต่างประเทศ เกาะเสม็ดเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า

4.4.3 ลานหินขาว เป็นจุดชมวิวที่มีความสวยงามบริเวณหาดแม่รำพึงซึ่งมีการจัดภูมิทัศน์อย่างสวยงาม

4.4.4 สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง มีการจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำต่างๆ เช่น ปลา ปลาหมึก กุ้งทะเลและนิทรศการการทำประมงแบบต่างๆ ตั้งอยู่ในศูนย์พัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

5. สภาพสังคม

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเพมีประชากรส่วนใหญ่เป็นคนภาคกลาง มีภาคอื่นปนอยู่บ้าง ภาษาที่ใช้พูดกันระหว่างชุมชนคือภาษาระยอง ภาษาระยองนั้นถือว่าเป็นภาษาไทยกลาง เช่นเดียวกับภาษากรุงเทพฯ แต่สำเนียงพูดจะเพี้ยนไปจากภาษากรุงเทพฯ มาก มีลักษณะคล้ายๆ กับภาษาพูดของชาวจันทบุรี และตราด ภาษาระยองเป็นภาษาถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นสิ่งที่ชาวระยองภาคภูมิใจ แต่ในปัจจุบันปรากฏว่าภาษาระยองดั้งเดิมนั้น เยาวชนรุ่นหลังๆ ไม่สามารถพูดได้เสียแล้ว ที่พูดได้อยู่ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามชนบท น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งว่า ถ้าสถานการณ์ยังเป็นอยู่อย่างนี้ อีกไม่นานภาษาถิ่นของระยอง ก็คงจะเกือบหายไป เหลือเพียงแค่ภาษากรุงเทพฯ เท่านั้น ภาษาถิ่นของชาวจังหวัดระยองมีเสียงพูดและความหมายของคำพูดที่ผิดแปลกไปจากจังหวัดอื่นอยู่มาก ถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดระยอง ยกที่จะศึกษาอยู่พอสมควร และเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างถิ่น แม้แต่นักแสดงหรือดาวตลกพยายามจะนำไปเผยแพร่เลียนแบบสำเนียงเสียง และคำที่ใช้ในชนบทของจังหวัดระยอง ก็ยกที่จะเหมือนสำเนียงพูดของชาวจังหวัดระยองได้

5.1 การการศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเพ มีสถานศึกษาดังนี้

5.1.1 ระดับก่อนศึกษา จำนวนโรงเรียน 1 แห่ง จำนวนนักเรียน 120 คน ครู 6 คน

5.1.2 ระดับประถมศึกษา จำนวนโรงเรียน 3 แห่ง จำนวนนักเรียน 1,600 คน ครู 53 คน

5.1.3 ระดับมัธยมศึกษาต้นและปลาย จำนวนโรงเรียน 1 แห่ง จำนวนนักเรียน 884 คน ครู 39 คน

5.2 ด้านสาธารณสุข ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเพมีสถานอนามัยบ้านเพ จำนวน 1 แห่งมีคลินิกเอกชน จำนวน 5 แห่ง

5.3 การคมนาคม ที่ใช้ติดต่อกับอำเภอหรือตำบลใกล้เคียงมีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 ถนนสายหลักเป็นถนนเชื่อมระหว่างจังหวัด ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3

5.3.2 ถนนสายรอง ได้แก่

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3140 (ถนนเพ – แกลง – กรำ) ความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3145 (ถนนเพ – แกลง – กรำ) ความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร

3) ถนนเลียบบหาดแม่รำพึงในเขตเทศบาลความยาวประมาณ 8 กิโลเมตร

4) ทางเชื่อมถนนสายต่างๆ ของเขตเทศบาลมีขนาดตั้งแต่ 6-20 เมตร

มีจำนวนทั้งสิ้น 22 สาย

5.4 การสื่อสาร

5.4.1 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

5.4.2 สำนักงานโทรศัพท์ จำนวน 1 แห่ง

5.4.3 สถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 1 แห่ง

5.4.4 ระบบเสียงตามสาย / หอกระจายข่าวในพื้นที่เทศบาล

6. ด้านวัฒนธรรมการศาสนา

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเพ ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในเขตเทศบาลมีวัด จำนวน 7 แห่ง ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 8 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลและผู้นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล ประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติได้แก่

6.1 ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายนกิจกรรม ทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ

6.2 ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนพฤศจิกายนกิจกรรม จัดประกวดกระทงลอยกระทง

6.3 ประเพณีตักบาตรเทโววันออกพรรษาประมาณเดือนตุลาคมกิจกรรม ทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง

6.4 ประเพณีวันเข้าพรรษา ประมาณเดือนมิถุนายน - กรกฎาคมกิจกรรม ทำบุญตักบาตร

สภาพการณ์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

บ้านเพเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติสวยงามและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดแม่รำพึง-บ้านก้นอ่าว อุทยานเขาแหลมหญ้า-เกาะเสม็ด เป็นต้น ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ได้แก่ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ (ระยองอะควาเรียม) เป็นต้น

1. หาดแม่รำพึงหรือก้นอ่าว อยู่ห่างจากดงเมืองระยองประมาณ 11 กิโลเมตร จากถนนสุขุมวิทมีทางแยกขวา(กม.229) เข้าหาดแม่รำพึง ชายหาดมีความยาว 12 กิโลเมตร ถนนเลียบบหาดมีความยาว 10 กิโลเมตร ชายหาดสะอาดเหมาะแก่การเล่นน้ำ มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวมากมาย บริเวณสุดหาดเป็นที่ตั้งของบ้านก้นอ่าว ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวประมงพื้นบ้าน เป็นที่นิยมของคนชอบอาหารทะเล ตลอดแนวหาดเป็นสิบกิโลเมตร ทั้งสองข้างทางเต็มไปด้วยร้านอาหารทะเลสดๆ

และบังกะโล ริสอร์ท คอนโดมิเนียม หาดแห่งนี้ มีนักท่องเที่ยวแวะมาตลอดปีทั้งตั้งใจมาพักผ่อนและเพียงทางผ่านก่อนกลับกรุงเทพฯ เพื่อมาทานอาหารทะเลสดๆ และเป็นทีนียมของชาวระยองบรรยากาศริมทะเลหาดทรายขาวสุดลูกหูลูกตา แนวสน และลมทะเล วันหยุดวันพักผ่อนสั้นๆก็จะเดินทางมาเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนฝูงหรือครอบครัว

2. อุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จัดเป็นอุทยานแห่งชาติประเภทชายฝั่งผสมหมู่เกาะในทะเล ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลของอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีเนื้อที่ 81,875 ไร่ เป็นพื้นน้ำทะเลประมาณ 123 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเพ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2524 ครอบคลุมพื้นที่บนฝั่งและในทะเล ตลอดจนเกาะต่างๆ ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอแกลง ประกอบด้วยสถานที่ที่น่าสนใจ คือ หาดแม่รำพึง เขาแหลมหญ้า และหมู่เกาะเสม็ด อันประกอบไปด้วย เกาะเสม็ด เกาะจันทร์ เกาะสันฉลาม เกาะหินขาว เกาะค้างคาว เกาะกูด เกาะกรวย และเกาะปลาตีน ความงดงามตามธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแห่งนี้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศว่า มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะสำหรับการพักผ่อน

2.1 เกาะเสม็ด เป็นเกาะในตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยองพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของระยอง ที่ได้รับความนิยมทั้งจากชาวไทยและต่างประเทศ อยู่ห่างจากชายฝั่งบ้านเพประมาณ 6.5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3,125 ไร่ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม เชื่อกันว่าเป็นเกาะแก้วพิสดาร ในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ อาจเพราะที่เกาะเสม็ดนี้มีหาดทรายขาวละเอียดอยู่ทั่วไป เหตุที่ชื่อว่าเกาะเสม็ดก็เพราะมีต้นเสม็ดขาวและเสม็ดแดงขึ้นอยู่มาก ชาวบ้านนำมาใช้เป็นที่จุดไฟ ทำให้เกาะแห่งนี้ ได้ชื่อว่าเกาะเสม็ดจากสาเหตุนี้เอง รูปร่างของเกาะเสม็ด มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุด ของเกาะเสม็ด กว้างประมาณ 3 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุด อยู่บริเวณ อ่าวกิวนอก - อ่าวกิวใน ซึ่งกว้างประมาณ 100 เมตร

2.2 อ่าวน้อยหน้า บริเวณอ่าวน้อยหน้านี้ อยู่ทางตอนเหนือของเกาะมองเห็นจากฝั่งบ้านเพ เหมาะสำหรับผู้ที่รักความเงียบสงบ และเป็นส่วนตัว ถึงอ่าวน้อยหน้า จะอยู่ใกล้หาดทรายแก้ว แต่ความพลุกพล่านเรียกว่าต่างกัน เหมือนอยู่คนละเกาะ เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบความเงียบสงบ อ่านหนังสือ อาบแสงแดดคลื่นน้ำทะเล บริเวณนี้มีหาดทรายที่สะอาด พอที่จะเล่นน้ำได้

2.3 อ่าวกลาง บริเวณอ่าวกลางนี้ เป็นที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้านเกาะเสม็ด และเป็นที่ตั้งของท่าเรือ บริเวณนี้ไม่ค่อยจะมีหาดทรายสวยๆ ให้ลงเล่นน้ำมากนัก แต่เหมาะที่จะมาฝากท้องทานอาหาร กับร้านอาหาร บริเวณท่าเรือ มีอยู่หลายร้านให้เลือก

2.4 อ่าวป่าช้า พื้นที่บริเวณอ่าวป่าช้านี้ แต่ก่อนราวๆ 40-50 ปี ที่แล้วเป็นสถานที่ฝังศพของชาวเกาะเสม็ด แต่ในปัจจุบันนี้ บริเวณนี้ไม่มีการฝังศพอีกแล้ว ส่วนป่าช้าเก่าที่วานี้ ได้รับการ

ฉาปนกิจเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามพื้นที่บริเวณนี้ ก็ไม่มีหาดทรายสวยๆ ให้เล่น จะมีก็แต่แนวโขดหิน ให้ปีนป่าย หรือถ้าใครชอบตกปลา โขดหิน บริเวณนี้ก็เหมาะทีเดียว สำหรับนักตกปลาทั้งหลาย

2.5 อ่าวลูกโยนเป็นอีกอ่าวหนึ่งที่มีหาดทรายให้เล่นน้ำ ถึงไม่กว้างมากนัก ที่หาดทราย บริเวณอ่าวลูกโยน ค่อนข้างจะสงบเงียบ ไม่พลุกพล่าน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเลยอาจจะชอบมาพัก ที่อ่าวลูกโยนกัน

2.6 แหลมใหญ่ อยู่ถัดมาจากอ่าวลูกโยน บริเวณนี้เหมาะ ที่จะชมพระอาทิตย์ขึ้น มากที่สุด เพราะเป็นแหลมหัวเกาะ และมีเนินเขาเตี้ยๆ ที่พอจะอาศัยเป็นที่ชมพระอาทิตย์ขึ้น ได้ หรือจะเลือกวิวถ่ายรูปสวยๆ บริเวณ โขดหินก็ได้

2.7 หาดทรายแก้ว อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะห่างจากหมู่บ้านเกาะเสม็ดประมาณ 800 เมตร เป็นหาดทรายที่สวยงามที่สุดของเกาะ เป็นหาดทรายละเอียดขาว สะอาด ยาวประมาณ 780 เมตร เป็นชายหาดที่คั่นหูลุ ที่สุดของนักท่องเที่ยวที่มาถึงเกาะเสม็ด มีกิจกรรมให้ทำทั้งวัน เป็นแหล่งรวม ของเครื่องเล่นกีฬาทางน้ำทุกประเภท ที่มีบนเกาะทั้งเจ็ดลึกลับ บานาน่าโบต เรือใบ และอื่นๆ อีกมากมาย

2.8 อ่าวไผ่อ่าวไผ่มีชายหาด ที่ติดกับหาดทรายแก้ว คั่นกันแค่โขดหิน ไม่ใหญ่นัก นักท่องเที่ยวส่วนมาก จะเหมาเดินเที่ยว หาดทรายแก้ว ไล่ไปจนถึงอ่าวไผ่ แล้วเดินย้อนกลับมา ใช้เวลาไม่มากนัก ที่อ่าวไผ่ บริเวณ โขดหิน มีวิวที่สวยงาม เหมาะที่จะอาบแดด ถ่ายรูป ฯลฯ หาดทราย บริเวณอ่าวไผ่ ก็เป็นอีกแห่งหนึ่ง ที่จะเห็นนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ มานอนอาบแดดกัน ถ้าหาที่ว่าง ที่หาดทรายแก้วไม่ได้ อ่าวไผ่นี้แหละ บรรยากาศคล้ายๆ กัน ไม่แตกต่างกัน ขอแนะนำ: สำหรับ นักท่องเที่ยว ที่มาเล่นน้ำที่อ่าวไผ่ จะมีจุดน้ำวนอยู่ ไม่ควรลงเล่นน้ำที่บริเวณนั้น (สังเกตได้จากธง สีแดง ที่ปักอยู่)

2.9 อ่าวพุทราอ่าวเล็กๆ ที่เงียบสงบ ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว มาส่งเสียงรบกวนสักเท่าไร อาจจะเพราะว่าหาดนี้ เป็นหาดเล็กๆ เดินเป๊บบเดียวก็ทั่ว นักท่องเที่ยว ชาวไทย เลยไม่ค่อยจะสนใจ แต่สำหรับชาวต่างชาติแล้ว อ่าวพุทรา เป็นเหมือนกับที่พักผ่อน โดยแท้ ถ้ามาที่อ่าวนี้ ภาพที่เห็น จนจินตาคือ นักท่องเที่ยว นั่งบั้ง นอนบั้ง อ่านหนังสือ อาบแดด จิบกาแฟ เหมือนกับไม่ได้มา เที่ยวทะเลอ่าวทับทิมอ่าวเล็กๆ ที่มีพื้นที่ติดกันหรือ จะเรียกว่าเป็นพื้นที่เดียวกับอ่าวพุทราก็ได้ รวมๆ แล้ว ก็เป็นอ่าวเล็กๆ ที่เงียบสงบน่าพัก สำหรับหาดทรายและสถานที่เล่นน้ำทะเล ที่อ่าวทับทิม เรียกว่าสะอาดพอสมควร ที่อ่าวทับทิม เป็นอีกอ่าวหนึ่งที่นำพักผ่อนในวันหยุด

2.10 อ่าวนวล อ่าวเล็กๆ ที่หลายคนมองข้าม แต่สำหรับนักท่องเที่ยว ที่รักความสงบ เงียบ อย่างแท้จริงแล้ว อ่าวนวล เป็นอีกอ่าวหนึ่งที่ขอแนะนำ มีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก ที่ชอบมา พักผ่อนที่อ่าวนี้ แต่ถ้าใครมาพักผ่อนที่อ่าวนี้ ก็บอกได้เลยว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่มากินลม ชมความเงียบ โดยแท้ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่อ่าวนวล มีไม่มาก บังกะโล มีเพียงแห่งเดียว ที่เปิดรองรับนักท่องเที่ยว

2.11 อ่าวช่อ/อ่าวทานตะวัน ที่รวมสองอ่าวนี้ เป็นอ่าวเดียวกัน ก็เพราะว่าอ่าวนี้ เดิมชื่อว่า อ่าวช่อ แต่ต่อมามีเรียกกันหลายชื่อ ทำให้เกิดความสับสน กับนักท่องเที่ยว พอสมควร ถ้าดูจริงๆ แล้ว อ่าวช่อ และอ่าวทานตะวัน ก็มีโค้งอ่าวที่ติดต่อกัน แต่เรียกชื่อกันตามริสอร์ท ที่ตั้งอยู่ในแต่ละตำแหน่ง เท่านั้น โดยรวมอ่าวช่อ เป็นอ่าวที่เงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อน ผู้คน ไม่พลุกพล่าน หาดทรายขาว และสวยงาม ลงตัวดี กับวันพักผ่อนของคุณ

2.12 อ่าววงเดือน อยู่ด้านตะวันออกทางตอนกลางของเกาะ เป็นอ่าวโค้งคล้ายพระจันทร์ ครึ่งดวง หาด ทรายขาวสะอาดยาวประมาณ 500 เมตร เป็นอ่าวที่คั่นหูนักท่องเที่ยวอีกอ่าวหนึ่ง เพราะเรือโดยสารประจำทาง ที่มาจากท่าศาลา จะมาส่งนักท่องเที่ยว ที่อ่าวนี้ เป็นประจำ ถ้าจะบอกว่า เป็นป้ายสุดท้าย ของเรือโดยสารก็ไม่ผิดนัก อ่าววงเดือน ลึกคักพอๆ กับหาดทรายขาว แต่ที่อ่าววงเดือน คุณสามารถเลือกได้หลายบรรยากาศ ถ้าต้องการความสงบเงียบ ก็ต้องทางด้านหัวอ่าว ส่วนคนที่รัก ความลึกคัก ต้องเลือกกลางอ่าว ถ้าชอบนั่งกินบรรยากาศ ให้คุณเลือกตามความต้องการอย่างที่บอก

2.13 อ่าวแสงเทียน อ่าวแสงเทียน เป็นอ่าวเงียบสงบ ผู้คนไม่พลุกพล่าน นักท่องเที่ยว ที่มาพักอ่าวนี้ โดยมาก เน้นความสงบ เป็นส่วนใหญ่ หาดทรายของอ่าวแสงเทียน ถ้าจะว่าไปแล้ว สะอาดกว่าด้าวหัวเกาะเสียด้วยซ้ำไป ก็เป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาพักที่หาดนี้ น้อยกว่า ทำให้ธรรมชาติ บริเวณนี้ ยังคงรักษาความสวยงาม ตามธรรมชาติได้ ถ้าคุณเป็นนักท่องเที่ยว ประเภทกินลมชมวิวนอนนับดาวแล้วละก็ อ่าวแสงเทียน เป็นอีกอ่าวหนึ่ง ที่คุณไม่ควรพลาด ที่จะมาพักผ่อน

2.14 อ่าวห้วย ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า ยิ่งไกลจากหัวเกาะ และนักท่องเที่ยวน้อยลงเท่าไร ธรรมชาติ ก็ยังคงความสวยงามแบบเดิมไว้มากเท่านั้น อ่าวห้วย ก็เป็นอีกอ่าวหนึ่ง ยังคงความสวยงามแบบเดิมไว้ ที่อ่าวห้วย เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่รักความสงบ และเป็นส่วนตัว ที่อ่าวห้วย มีริสอร์ทเพียงแห่งเดียว คุณแล้วค่อนข้างจะเป็นส่วนตัว และสงบพอสมควร

2.15 อ่าวก๊วนอก อ่าวที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องการสัมผัสธรรมชาติ อย่างแท้จริง ที่นี้ หาดทรายขาวเนียนน่าอัศจรรย์ จากจุดนี้สามารถมองเห็นเกาะหินขาวได้อย่างชัดเจน ที่อ่าวก๊วนอก นี้เป็นจุดที่สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกได้ โดยใช้เวลาเดินไม่นาน ระยะเวลาประมาณ 100 เมตร ก็จะถึง อ่าวก๊วน้ำใน ซึ่งเป็นจุดชมวิว ที่หลายคนมองข้ามไป เนื่องจากด้านอ่าวก๊วน้ำใน เป็นแนวโขดหิน สถานที่ท่องเที่ยว จึงมีไม่มาก แต่เหมาะจะเป็นจุดชมวิว คี่มกินบรรยากาศ ของเสม็ดที่ดี

2.16 อ่าวกะรังอ่าวที่สงบเงียบ และไม่มีผู้คนพลุกพล่านอย่างแท้จริง อ่าวนี้มีหาดทราย เล็กๆ พอที่จะลงเล่นน้ำ และชมปะการังได้ จุดชมวิวบริเวณแหลมกุด ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ไม่ควรพลาด ถ้าคุณมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ด โดยจะจงมาพักที่อ่าวกะรัง (ปะการัง แก้มบี๋ปิ้ง) ในช่วงเดือน พ.ย. - ธ.ค. คุณจะได้พบกับนักตกปลา มาที่นี้กันมากสักหน่อย เพราะว่าช่วงนั้น จะเป็นช่วงที่ปลาอินทรีจะมีมากบริเวณอ่าวกะรัง โดยเฉพาะหมายตกปลาที่คั่นหูนักตกปลาทั่วไปคือ ร่องจันทร์ และสันฉลาม ซึ่งเป็นเกาะหินเล็กๆ ที่สามารถมองเห็นจากอ่าวกะรังได้

2.17 อ่าวเตยสุดท้ายปลายเกาะเสม็ด บริเวณนี้ เป็นโหนดหินเสียดเป็นส่วนใหญ่ เหมาะเป็นสถานที่ตกปลา และกินลมชมวิว มากกว่า จุดนี้ สามารถมองเห็นพระอาทิตย์ตกได้ โดยมีโหนดหินเป็นโพร็กราวด์ แลลมเรือแตก จุดชมวิวที่ไม่เหมาะลงเล่นน้ำอีกเช่นกัน เพราะพื้นที่นี้เป็นหน้าผาชัน และเป็นแนวโหนดหิน เหมาะจะใช้เป็นจุดชมพระอาทิตย์ตก และทอดสายตาไปสู่ฝั่งแผ่นดินมากกว่า ข้อดีของจุดนี้คือ มีลม โกรกทั้งวัน ถึงจะไม่มีหาดทรายให้เล่น แต่วิวที่จุดนี้ก็สวยไม่น้อย

2.18 อ่าวพร้าวอยู่ทางด้านตะวันตกของเกาะเสม็ดเป็นเพียงหาดเดียวที่อยู่ทางด้านนี้ อ่าวพร้าวมีความยาวประมาณ 200 เมตรชมพระอาทิตย์ที่ติดปากนักท่องเที่ยว จากปากต่อปากของนักท่องเที่ยว ที่อ่าวพร้าว เป็นจุดชมพระอาทิตย์ที่สวยงามที่สุด การเดินทางจากท่าศาลา ใช้เวลาไม่มากนัก อ่าวพร้าวจึงเป็นอีกแห่งหนึ่ง ที่เราจะเห็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มาพักผ่อนที่อ่าวนี้

2.19 อ่าวขาม เป็นอ่าวหิน ที่ไม่ค่อยมีคนนิยมไปเที่ยว กันมากนัก นอกจากจะนั่งเรือผ่านมาขึ้นทางอ่าวพร้าว ลักษณะภูมิประเทศ ของอ่าวขาม คล้ายๆ กับแหลมเรือแตก

3. เกาะกรวย เกาะขาม เกาะปลาตีน เป็นเกาะอยู่ตอนเหนือของเกาะกูดี้ 600 เมตร เกาะกรวย และเกาะมะขามจะอยู่ติดกัน โดยมีแนวทรายและโหนดหินเชื่อมต่อกันเห็นได้ชัดช่วงน้ำลงเต็มที่ เป็นเกาะที่มีธรรมชาติสวยงาม มีแนวหาดทราย ส่วนเกาะมะขาม และเกาะปลาตีนมีแนวหาดเหมาะสำหรับแคมป์ปิ้ง สภาพใต้ทะเลโดยรอบมีแนวปะการังสวยงาม

4. เกาะกูดี้ เป็นเกาะหนึ่งในวรรณกรรมของสุนทรภู่ อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะเสม็ด ห่างจากฝั่งประมาณ 6 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ และมีเกาะขนาดเล็กเป็นบริวาร 2 เกาะ คือ เกาะท้ายค้างคาว และเกาะถ้ำฤๅษี เกาะกูดี้เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ มีธรรมชาติที่สวยงาม หาดทรายสวยงามรอบๆ เกาะมีแนวปะการังตลอดชายฝั่งเหมาะแก่การดำน้ำดูปะการัง เกาะกรวย เกาะขาม และเกาะปลาตีน เป็นเกาะที่อยู่ทางตอนเหนือของเกาะกูดี้ เป็นเกาะที่มีธรรมชาติสวยงาม มีแนวหาดทราย เฉพาะที่ เกาะขามและเกาะปลาตีน สภาพใต้ทะเล โดยรอบมีแนวปะการังที่สวยงาม

5. เกาะทะลุ อยู่ห่างจากเกาะกูดี้ไปทางทิศตะวันออก 6 กม. ทิศเหนือจะเป็นแหลมที่มีผาหินคล้ายกับสะพานธรรมชาติ ช่วงกลางจะเป็นช่องกว้างน้ำทะเลลอดทะลุเป็นที่มาของชื่อเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะเป็นป่าดิบ ด้านทิศตะวันออกและใต้มีหาดทรายขาว เหมาะสำหรับการตั้งแคมป์ ส่วนทางด้านทิศตะวันตกเป็นผาหินสูงชันและแหลมคม ตามปกติจะมีนกนางนวลอาศัยอยู่นับร้อยตัว โดยเฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคมของทุกๆปี นกนางนวลจะมาวางไข่บริเวณหน้าผา นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งวางไข่ของเต่าทะเลบางชนิด และเป็นที่อาศัยของค้างคาวแม่ไก่จำนวนมาก ใต้ท้องทะเลรอบเกาะทะลุโดยเฉพาะหน้าหาดทรายด้านทิศตะวันออกจะมีดงปะการังขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ 0.02 ตารางกิโลเมตร นับเป็นแหล่งดำน้ำลึกอีกแห่งหนึ่งของฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ และสังคม กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเทพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้คือ งานวิจัยต่างประเทศ และงานวิจัยในประเทศ ดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

อีไลน์ (Ealine. 1984 : 30) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนันทนาการ และสวนสาธารณะของเอกชนในนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสำรวจประชาชนมาท่องเที่ยว จำนวน 980 คน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อทราบความพึงพอใจในการบริการนันทนาการและสภาพ สวนสาธารณะ พบว่าประชาชนที่เป็นผู้หญิงมีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.82 ความพึงพอใจในด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากทั้งเพศหญิงและเพศชาย ใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 50 สำหรับอาชีพส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งทางด้านสภาพพื้นที่และนันทนาการ รองลงมา ได้แก่ ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา สำหรับความคิดเห็นทั่วไป มีความเห็นว่า ควรปรับปรุงพัฒนาในด้านผู้ให้บริการการรักษาความปลอดภัย และเครื่องอำนวยความสะดวกให้ทันสมัยมากกว่าที่เป็นอยู่

บิจอร์ค (Bjork. 2000 : 45) ได้อธิบายไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ไม่ใช่เพียงแค่นั้นเป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยวฟาร์ม หรือ การท่องเที่ยวผจญภัย แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์จนเป็นที่นิยม เนื่องด้วยเหตุผลของการตลาดสีเขียว การเพิ่มพูนความรู้ ด้านความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการที่มีความรู้ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเข้าใจ ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างเศรษฐกิจและระบบนิเวศน์ที่ดี นอกเหนือจากนั้น บิจอร์คยังให้ คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไว้ว่า สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ คือ การร่วมมือ ขององค์กร 4กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานรัฐบาลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่องเที่ยว

เวฟเวอร์ (Weaver. 2001 : 19) เขียนว่า ผลประโยชน์ที่ได้ร่วมกันระหว่าง 3 ส่วน ได้แก่ การท่องเที่ยวมวลชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และพื้นที่อนุรักษ์ มี 4 ประเภท ดังนี้ อักษร “A” หมายถึง เส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่าง กลุ่มนักท่องเที่ยวไปยังการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ เกิดลูกค้า ที่มีคุณภาพ และรายได้มีการเคลื่อนไหว ทำให้การประหยัดในขนาดกลายเป็นความยั่งยืน เกิดพลัง จากกลุ่มที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อักษร “B” หมายถึง เส้นทางที่เชื่อมโยงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไปยัง กลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทำให้มีสินค้าในการท่องเที่ยวสีเขียว ดึงดูดการเพิ่มตลาด สีเขียว สะท้อนหลักการ และการปฏิบัติการในความยั่งยืน อักษร “C” หมายถึง เส้นทางที่เชื่อมโยง

จากพื้นที่อนุรักษ์ไปยังการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ ให้แนวทางที่มีคุณภาพ และดึงดูดสำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แยกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ออกจากกิจกรรมที่ไม่มีคุณสมบัติ และ อักษร “D” หมายถึง เส้นทางที่เชื่อมโยงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไปยังพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ รายได้จะเป็นแหล่งเงินทุนในการเพิ่มพูน และขยายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนอย่างกว้างขวาง

จาง และวู (Jang and Wu, 2006 : 10) ศึกษาปัจจัยเชิงจิตในการเดินทางของนักท่องเที่ยวสูงอายุได้หวั่นและค้นพบปัจจัยผลึกสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความนับถือตนเอง การหาความรู้เพิ่ม การผ่อนคลาย และการเข้าสังคม และปัจจัยเชิงจิต 3 ประการ ได้แก่ ความสะอาดและความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก เทศกาล และราคา แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ และทางประวัติศาสตร์ การศึกษามีแนวคิดพื้นฐานที่ว่านักท่องเที่ยวสูงอายุจะมีความจงรักภักดีต่อบริษัทนำเที่ยวที่ให้บริการอย่างมีคุณภาพ และความปลอดภัยเป็นมิติทางคุณภาพที่นักท่องเที่ยวสูงอายุให้ความสำคัญ ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวสูงอายุในประเทศฟินแลนด์พบว่าความปลอดภัยที่รับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกบริษัทนำเที่ยว และการรับรู้ถึงความสำคัญของความปลอดภัยนี้จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวมีอายุเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ความปลอดภัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับอายุ จะแตกต่างจากความปลอดภัยส่วนบุคคลโดยทั่วไป

งานวิจัยในประเทศ

ประชุม สุวดี (2523 : 363) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง โดยใช้วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์พนักงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยตรงพบว่า ธุรกิจแต่ละประเภทต้องการแรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญต่างระดับกันและระดับรายได้ก็ต่างกันตามประเภทธุรกิจ คือ ธุรกิจการบินต้องการแรงงานไม่มากนัก แต่พนักงานต้องมีความรู้ความสามารถและการศึกษาสูง มีรายได้สูงสุด เมื่อเทียบกับธุรกิจอื่น ธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีรายได้สูงรองลงมา ธุรกิจที่พบว่ามีการจ้างงานมากที่สุดคือธุรกิจการโรงแรม โดยเฉพาะโรงแรมระดับต่ำ ส่วนธุรกิจร้านอาหารของที่ระลึกได้มีส่วนส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างงาน โดยเป็นตัวชักจูงให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมของที่ระลึก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แรงงานผลิตภาคชนบท อันก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท เกิดอาชีพและการสร้างงานแก่เกษตรกรนอกฤดูทำนา

นัฐพร แสงประดับ (2527 : 214 – 215) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ โดยเปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรม สู่อชีพหัตถกรรม เพื่อผลิตเป็นสินค้าที่ระลึก เกิดการสร้างงานและทำให้

สมาชิกในวัยแรงงานมีงานทำมากขึ้น ส่งผลให้ระดับรายได้ต่อปีสูง เศรษฐกิจหลักของหมู่บ้านบ่อสร้าง ขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพหัตถกรรม ได้แก่ การทำร่ม ไม้แกะสลัก มีการเปลี่ยนแปลงกรรมวิธี ในการผลิตในเชิงธุรกิจมากขึ้น

วิวัฒน์ บุญยภักดี (2529 : 25-28) ได้ศึกษาในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับการสร้างงานและผลกระทบทางเศรษฐกิจเกิดผลดังนี้คือ สภาพเศรษฐกิจ มีลักษณะการค้ามากขึ้น ราคาสินค้าในเกาะสมุยจะผูกพันกับราคาสินค้าจากจังหวัด สินค้าภายใน ที่ไม่มีราคาได้กลายเป็นสินค้าที่ต้องการของนักท่องเที่ยวและกลายเป็นสินค้าที่มีราคาแพงขึ้น การใช้แรงงานจากเดิมที่มีการว่างงานแฝงอยู่มาก การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานสร้าง อาชีพ ลดระดับการว่างงานแฝงนอกฤดูกาล ลดการว่างงาน มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น

อรัญญา สุวรรณดี (2538 : 18) ได้ทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการท่องเที่ยวแก่กุฎี บ้านน้อย ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การท่องเที่ยวมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทำให้รายได้ของชาวบ้านเพิ่มขึ้น สามารถลดภาระหนี้สินและมีรายได้ หมุนเวียนในธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางสังคมพบว่า การท่องเที่ยว สามารถเพิ่มงานให้แก่ชาวบ้านในทุกช่วงฤดู สถานะการว่างงานลดลง การอพยพของชาวบ้าน เพื่อไปหางานทำนอกพื้นที่ลดลง

สมากรณ์ คงเจริญกาย (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจ ของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผู้เข้ามา ท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น มาจากการบอก ของญาติและเพื่อนแนะนำที่เข้ามาท่องเที่ยวก่อนแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเข้ามาไหว้พระ ตามวัดต่างๆ ซึ่งจะเข้ามาท่องเที่ยวเฉลี่ยอยู่จำนวน 2-4 ครั้ง ในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ ด้วยการ ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนตัวและเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวแล้ว ผู้เข้ามาท่องเที่ยวมักจะจ่ายใช้สอยซื้อของ เบ็ดเตล็ด จำนวนเฉลี่ยไม่เกิน 1,000 บาท ลักษณะการท่องเที่ยวตามสถานที่เป็นการเดินเท้าเที่ยวชม สถานที่ต่างๆ มีอาณาบริเวณใกล้เคียงกัน มุ่งเน้นความสนใจด้าน โบราณสถาน ส่วนการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สามารถดึงดูดกลุ่มผู้เข้ามาท่องเที่ยวคือ การจัดงานมรดกโลก โดยรับทราบข้อมูลการจัดงานจากวารสารการท่องเที่ยวและผู้เข้ามาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่จะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอีกครั้ง

ความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับความพึงพอใจ ของผู้เข้าท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อสถานที่ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ปรีศนี หาญสมศรี (2549 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยและด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับดี การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลทำให้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน

ปฐมลักษณ์ สุเวธานีชัย (2550 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวภายในประเทศของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถาม จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่างช่วงอายุ 25-34 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ซึ่งประกอบอาชีพพนักงาน/บริษัทเอกชนมากที่สุด และมีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ผลจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มวัยทำงานเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากที่สุดคือ 1-3 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศด้วยวิธีทางรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่มีการวางแผนล่วงหน้าในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ส่วนมากกลุ่มคนวัยทำงานไปท่องเที่ยวภายในประเทศกับครอบครัวมากที่สุด ในการท่องเที่ยวภายในประเทศ แต่แต่ละครั้งมักไปกัน 2-4 คนมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้เดินทางมากที่สุด โดยเหตุผลในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากที่สุดคือ การพักผ่อน/บันเทิง ซึ่งในการหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศจากบุคคลในครอบครัว/เพื่อนมากที่สุด ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยต่อครั้งในการท่องเที่ยวภายในประเทศมากที่สุดคือ 2,001-3000 บาท/คน ภูมิภาคที่ชอบเดินทางไปท่องเที่ยวภายในประเทศมากที่สุดคือภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พิษณุโลก สุโขทัย ตาก สถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมไปมากที่สุดคือ ชายทะเล และมีการใช้บริการและสถานที่พักในรูปแบบของโรงแรม/รีสอร์ท/บังกะโลมากที่สุด

นพรัตน์ อาจเอี่ยม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และเปรียบเทียบกับปัจจัย โดยใช้ขนาดตัวอย่าง 400 คน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล กระบวนการลักษณะทางกายภาพ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรสในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในภาพรวมมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นรินทิพย์ ศรีชัย (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในอำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการให้บริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจต่อการบริการ โฮมสเตย์ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริการ โฮมสเตย์ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจ ต่อการบริการ โฮมสเตย์ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริการ โฮมสเตย์ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มาลินี ปิ่นแก้ว (2552 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว และพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวเชียงใหม่” ตลอดจนศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่กำลังเดินทางมาท่องเที่ยว ณ ท่าอากาศยานจังหวัดเชียงใหม่ สถานีขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ และสถานีรถไฟจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21- 30 ปี มีสถานสมรส สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี เป็นข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท